

15ΗΜΕΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

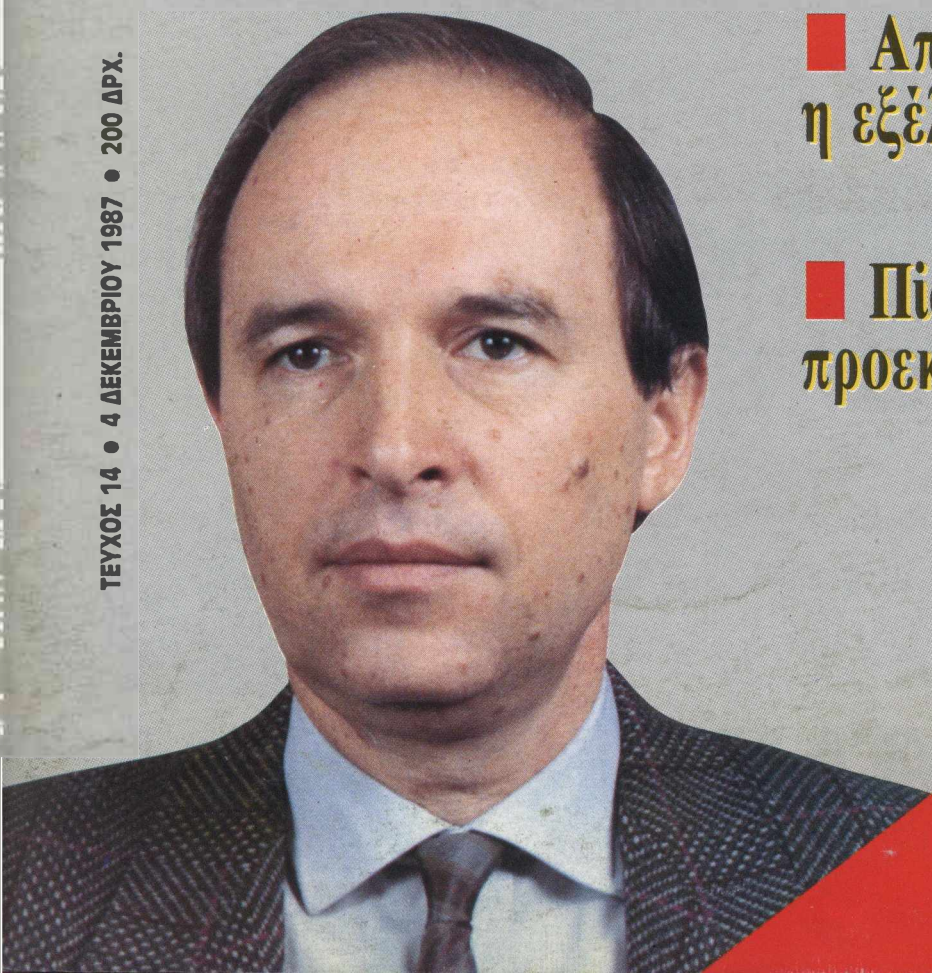
ΑΓΟΡΑ

ΠΡΟ ΤΡΙΗΜΕΡΟ ΩΝ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΩΝ

■ Απρόβλεπτη πλέον
η εξέλιξη της οικονομίας

■ Πίσω στο λαϊκίστικο
προεκλογικό '85;

ΤΕΥΧΟΣ 14 • 4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1987 • 200 ΔΡΧ.

ΤΡΟΦΙΜΑ - ΠΟΤΑ
ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ

22. ΠΑΙΔΕΙΑ: Κακοδαιμονία και ΜΑΤ.

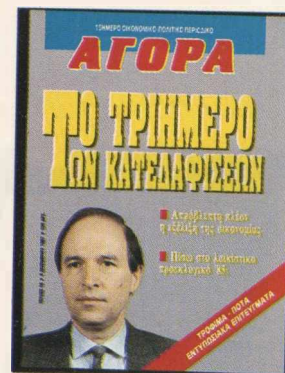
37. ΤΡΟΦΙΜΑ — ΠΟΤΑ: Διεθνής ΙΚΟΦΑ/86

8. Π. ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ: Ο νέος ΥΠ.ΕΘ.Ο.

62. Τι συμβαίνει στο Φαθηρικό Δέλτα.

Τεύχος 14
4 Δεκεμβρίου 1987

ΤΟ ΘΕΜΑ

8 ΑΠΟΛΕΙΠΕΙΝ Ο ΘΕΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ (ΣΗΜΙΤΗ) ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

12 ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Τι μας περιμένει το δύσκολο 1988. Οικονομικά μέτρα, φορολογικά μέτρα, όλα τα μέτρα...

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

20 ΠΟΙΑ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ;

«Απλές» κουβέντες στη Βουλή για τον εκλογικό νόμο.

22 ΠΑΙΔΕΙΑ

Αναζητώντας την αιτία της κακοδαιμονίας και των υποβαθμισμένων πτυχίων.

34 ΠΑΣΟΚ - ΚΚΕ

Ενας στους δύο κερδίζει.

ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΒΑΘΟΣ

37 ΤΡΟΦΙΜΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑ

Εντυπωσιακά επιτεύγματα παρά τις δυσκολίες.

ΚΟΣΜΟΣ

50 ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΤΟΚΥΟ

Σήμερα ευφορία. Τι γίνεται αύριο;

51 ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΝΟΤΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

52 ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΗΣ ΚΟΠΕΓΧΑΓΗΣ

54 ΚΑΘΑΙΡΕΣΗ ΤΟΥ ΓΙΕΛΤΣΙΝ

55 ΚΙΡΑΕΑ

Με αφορμή πρόσφατο συνέδριο.

56 ΓΑΛΛΟΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ

ΜΠΙΖΝΕΣ

60 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ενας δημόσιος οργανισμός που παρουσιάζει κέρδη.

62 ΙΠΠΟΔΡΟΜΟΣ

Αγνωστα στοιχεία και λεπτομέρειες για το Φαθηρικό Δέλτα.

66 ΕΕΔΕ

Συνέδριο για την Παιδεία, την ελληνική επιχείρηση και ανάπτυξη στελεχών.

68 ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ

Θα γίνει το εργοστάσιο επεξεργασίας απορριμμάτων;

70 AUSTRIAN AIRLINES

Σε πορεία ανάπτυξης.

71 ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ

Μείωση χρηματοδότησης των έργων αλλά και πιθανότητες ατυχημάτων.

ΡΟΥΜΠΡΙΚΕΣ

6 ΟΠΩΣ ΤΟ ΒΛΕΠΟΥΜΕ

36 ΧΩΡΙΣ ΠΑΘΟΣ

72 ΜΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΕΝΑ ΘΕΜΑ

Ο Α. Παρασκευόπουλος μιλάει για το περιβάλλον.

76 ΜΙΣΟΛΟΓΑ

Μικρά νέα από τον κόσμο των επιχειρήσεων.

78 ΕΚΤΟΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ

80 ΚΑΘΕ ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ

Σύντομος οδηγός για τις ελεύθερες ώρες σας.

81 ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΤΙΓΜΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Ευρώπη — Κύπρος: Δολ. ΗΠΑ 50, Αμερική δολ. ΗΠΑ 60.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Δρχ. 5.200. Φοιτητές: 2.800

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Προβολή Εκδόσεις Α.Ε.
Λ. Κηφισίας 178 — Χαλάνδρι Τ.Κ. 152 31
Τηλ. 6473384 — 8 6474241 — 6.

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ηλίας Αρκουμανέας.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Αντώνης Κεφαλάς.

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Ισαβέλλα Παπαζήση.

ΠΟΛΙΤΙΚΟ: Αλέξανδρος Βέλιος,
Γιάννης Δημητριάδης, Δημήτρης Μανωλάκος,
Κώστας Σπυρόπουλος.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ: Θέμος Αναστασιάδης,
Βασίλης Βαλαμάνος, Δημήτρης Βασιλαντώνης,
Δημήτρης Πετυχάκης.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ: Αντζελίνα Καλογεροπούλου,
Μαρία Μαρκοπούλου, Λίνα Τσαγκράκη,
Κώστας Χατζιώτης.

ΕΛΕΥΘΕΡΟ: Θόδωρος Δρακάκης,
Δημήτρης Καπράνος.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ: Ελένη Γαλανή.

ΚΟΣΜΟΣ: Ελένη Γούστη, Δημήτρης Δημητράκος,
Γιώργος Μαθιούχος, Τάκης Μίχας,
Χριστίνα Μητσούλη.

ΔΕΙΚΤΕΣ: Δημήτρης Βασιλαντώνης.

ΣΚΙΤΣΑ: Γρήσης Παπαγεωργίου

GRAPHICS: Γιώργος Μυλωνάς.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ: Μιχάλης Παυλιδής.

ΑΡΧΕΙΟ: Κλώντ Λεμουάν, Ελένη Σιούφα.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Κωστής Βατικιώτης

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ: Μαρία Βλαχοπούλου.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ: Χρήστος Δόγας.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ: Χρυσούλα Μπουκουβάλα.

ΣΧΕΔΙΑΣΤΗΡΙΟ: Στέλλα Αρμιλιδιά,
Χριστίνα Σπηλιώτη.

ΑΤΕΛΙΕ-MONTAZ: Μιχάλης Ιερωνυμίδης, Βαγγέλης
Λεβέσιος.

ΦΩΤΟΣΥΝΘΕΣΗ: Ελσα Γράμα,
Τούλα Χατζημυχαήλ.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΝ: Βασίλης Σουλής

ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ: Σοφία Μαργέτη,
Νίκος Τριανταφυλλίδης,
Λεωνίδας Δημητράκοπουλος, Σοφία Οικονομάκου.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ: Γιώργος Σκληζής

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Μπελλίνα Νικολακάκου.

ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΙ: Αδόμ ΕΠΕ — Χρωμανάληση ΕΠΕ

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Κοσέντος — Δαδερώνης ΕΠΕ.

ΣΕ ΑΝΕΞΕΛΕΓΚΤΗ ΤΡΟΧΙΑ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟ ΤΡΙΗΜΕΡΟ ΤΩΝ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΩΝ

Η παραίτηση του υπουργού Εθνικής Οικονομίας, Κώστα Σημίτη, και η αντικατάστασή του με τον υπουργό Εμπορίου Παναγιώτη Ρουμελιώτη, ήρθε να ταραξεί τα «ήρεμα νερά» του σταθεροποιητικού προγράμματος και να ανατρέψει το πιο σημαντικό επίτευγμα της οικονομικής πολιτικής της τελευταίας διετίας: τη βελτίωση του κλίματος.

Μέσα στην αναμπουμπούλα οι αναλύσεις του προϋπολογισμού μπήκαν σε δεύτερη μοίρα και η προσοχή όλων επικεντρώθηκε στο αν ο νέος υπουργός θα υπακούει — ή όχι — στις κομματικές επιλογές και εντολές. Οι κίνδυνοι, όμως, από την προγραμματιζόμενη δημοσιονομική διαχείριση παραμένουν υπαρκτοί: ένταση του πληθωρισμού, μείωση της ανάπτυξης, απώλεια της διεθνούς ανταγωνιστικότητας.

Του Αντ. Κεφαλά

Η κατάθεση του προϋπολογισμού, για το 1988 και η προοπτική της βεβαίας ψηλάφισής του από τη Βουλή, δημιούργησε αυτόματα δύο σοβαρούς κινδύνους για την ελληνική οικονομία. Πρώτον, την επιτάχυνση του πληθωρισμού. Και, δεύτερον, την αποδυνάμωση της αναπτυξιακής προοπτικής που επέτρεπε το πρόγραμμα σταθεροποίησης. Η απώλεια της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της χώρας, καθίσταται έτσι ένα απλό και αναπόφευκτο επακόλουθο της δημοσιονομικής διαχείρισης που έχει αποφασιστεί για την επόμενη χρονιά.

Το κρίσιμο μέγεθος, που οδηγεί σ' αυτά τα συμπεράσματα, είναι το συνολικό έλλειμμα του δημόσιου τομέα. Με τις καλύτερες προϋποθέσεις αυτό θα φτάσει το 17,5% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ). Η παραμικρή απόκλιση από τους στόχους θα το αυξήσει, εύκολα στο 19% — δηλαδή στα επίπεδα του 1985. Το σταθεροποιητικό πρόγραμμα πρόβλεπε μείωση του ποσοστού αυτού κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες, τόσο το 1986 όσο και το 1987. Οι ελπίδες τώρα μετατίθενται σε άγνωστο χρόνο.

Στα προβλήματα αυτά του προϋπολογισμού προσετέθη, ξαφνικά, η ανατροπή της εισοδηματικής πολιτικής — που με τη σειρά της οδήγησε στην παραίτηση του Κώστα Σημίτη. Το γεγονός αυτό αυτόματα πια συνδυάστηκε με:

- την επιβολή έκτακτης φορολογίας στα κέρδη του 1986
- την πεποίθηση ότι ο πρωθυπουργικός αιφνιδιασμός αποτελούσε υποχώρηση σε κομματικές πιέσεις.
- την πίστη ότι ο Κώστας Σημίτης ήταν η καλύτερη εγγύηση για την εφαρμογή του προγράμματος σταθεροποίησης, ο πιο αποτελεσματικός προμαχώνας στις

παράλογες απαιτήσεις για παροχές. Η αντιστροφή, μέσα σε μερικές ώρες, του ευνοϊκού οικονομικού κλίματος που με κόπο και θυσίες είχε καλλιεργηθεί για δύο χρόνια ήταν, επίσης, ένα απλό και αναπόφευκτο επακόλουθο του «τρίημερου κατεδάφισης» που προηγήθηκε. Οι αισιόδοξοι ελπίζουν, βέβαια, ακόμα. Και υιοθετούν ένα σενάριο όπου ο νέος υπουργός εμφανίζεται δεκτικός στις κομματικές πιέσεις, ενώ οι υφυπουργοί συνεχίζουν την εφαρμογή της οικονομικής πολιτικής του Οκτωβρίου του 1985. Τώρα, πώς μπορεί να συμβαδίσει το πρόγραμμα σταθεροποίησης με υψηλά και διευρυνόμενα δημοσιονομικά έλλειμματα, που θα διογκωθούν έτι περαιτέρω από τη νέα εισοδηματική πολιτική (που πάντως δεν έχει εξαντληθεί με τις πρωθυπουργικές εξαγγελίες) είναι ίσως ένα ερώτημα που μόνο οι αισιόδοξοι μπορούν να απαντήσουν — και μαζί τους όσοι πιστεύουν ότι οι κομματικές πιέσεις ικανοποιήθηκαν με την παραίτηση Σημίτη.

Η προοπτική που ανοίγεται τώρα για την οικονομία κάθε άλλο παρά ενθαρρυντική είναι. Δημιουργείται, κατ' αρχήν, ένα πρόβλημα αξιοπιστίας στο εξωτερικό, καθώς οι αιφνιδιαστικές αλλαγές των τελευταίων ημερών έχουν ερμηνευτεί, από τους ξένους δανειστές μας, ως εγκατά-

λειψη της συνετής διαχείρισης της τελευταίας διετίας· ως υιοθέτηση της λαϊκίστικης πολιτικής της περιόδου 1982-1985· και ως προάγγελος εκλογών πριν από το καλοκαίρι του 1988. Μπορεί η ερμηνεία αυτή να μην ευσταθεί. Σημασία, όμως, έχει ότι είναι πιστευτή και αποδεκτή τόσο στους κύκλους των ΕΚ και του διεθνούς τραπεζικού συστήματος όσο και στο δικό μας επιχειρηματικό χώρο. Ετσι, για άλλη μια φορά, η προφητεία θα βγει αληθινή γιατί ο κόσμος, απλά, την πιστεύει. Το κρίσιμο στοιχείο, δε, είναι ένα: σίγουρα οι ιδιωτικές επενδύσεις δεν θα γνωρίσουν την ανάκαμψη που θα έθετε τα θεμέλια για πιο γρήγορη και λιγότερο πληθωριστική οικονομική άνοδο στο Β' εξάμηνο του 1988 και στο Α' του 1989. Με δεδομένη την αδυναμία του δημόσιου τομέα να «δημιουργήσει» ανάπτυξη, η ένταση του πληθωρισμού μέσα στο 1988 θα πρέπει να θεωρείται βεβαία. Μοιραίο επακόλουθο, σε συνδυασμό με τη μείωση της αυτόνομης εισροής κεφαλαίων, θα είναι μια νέα κρίση στο ισοζύγιο πληρωμών.

Μέσα στα πλαίσια αυτά ο Ελληνας επιχειρηματίας αντιμετωπίζει κρίσιμες επιλογές και αβέβαιες προοπτικές. Οπωσδήποτε, ορισμένα επενδυτικά σχέδια θα πραγματοποιηθούν, μια και η επιχειρηματική δράση δεν αναστέλλεται από τη μια στιγμή στην άλλη. Αλλά η ώθηση που θα έπρεπε να είχε η οικονομία ώστε να βγει, κάποτε, από το τέλμα της στασιμότητας είναι αμφίβολο αν θα πραγματοποιηθεί καθώς:

- το χρήμα θα είναι ακριβότερο το 1988 σε σύγκριση με το 1987
- το εργατικό κόστος υψηλότερο του χρόνου απ' ό,τι φέτος
- η δυνατότητα αυτοχρηματοδότησης

μειωμένη από την έκτακτη φορολογία. — το ψυχολογικό κλίμα αρνητικά επηρεασμένο από τους αιφνιδιασμούς και τις παραίτησεις, και υπέρ της κατανάλωσης σε βάρος των επενδύσεων — η τάση για φυγή κεφαλαίων ενισχυμένη.

Ο κρίσιμος παράγοντας, όμως, είναι η αβεβαιότητα. Αβεβαιότητα για τις εκλογές, για την εργασιακή πολιτική, για την τελική εισοδηματική πολιτική, για την ικανότητα να ελεγχθούν τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα. Αβεβαιότητα για την ισορροπία δυνάμεων μέσα στην κυβέρνηση, μέσα στο κόμμα και μέσα στο συνδικαλιστικό κίνημα, για την ισχύ των «Αχαιών», για την ικανότητα υπευθύνων υπουργών να ακολουθήσουν συνεπή οικονομική πολιτική. Αβεβαιότητα, τέλος, για άλλους αιφνιδιασμούς που θα επistrέψουν τη χώρα στο κλίμα και την κατάσταση του 1984-1985. Είναι αμφίβολο αν μπορούν πια να αντιστραφούν οι αρνητικές επιπτώσεις των τελευταίων ημερών. Ενα πράγμα, όμως, είναι σίγουρο: ότι αν η κυβέρνηση δεν το επιδιώξει, το 1988 μπορεί να είναι «αποφράς χρονιά» για την ελληνική οικονομία. Η κατάργηση της έκτακτης εισφοράς επί των κερδών θα ήταν, μέσα στα πλαίσια αυτά, ένα ελάχιστο αλλά απαραίτητο βήμα για να μη γίνει η πορεία της οικονομίας ανεξέλεγκτη.

ΑΠΟΛΕΙΠΕΙΝ Ο ΘΕΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ

Η οικονομική πολιτική αυτοκτονίας του 1988

Το τριήμερο 24, 25 και 26 Νοεμβρίου άλλαξε ριζικά την πορεία και την πολιτική της οικονομίας τα δύο τελευταία χρόνια. Με τον προϋπολογισμό και την αιφνίδια επιβολή αναδρομικού φόρου των επιχειρήσεων την πρώτη μέρα, την αλλαγή της εισοδηματικής πολιτικής από τον κ. Α. Παπανδρέου τη δεύτερη μέρα και την παραίτηση του κ. Κ. Σημίτη την τρίτη μέρα, η κυβέρνηση γκρέμισε ό,τι είχε χτίσει με τόσο κόπο τα περασμένα δυόμισι χρόνια: το κλίμα που είχε δημιουργηθεί. Το πώς και το γιατί ακολουθεί.

Μόνη λύση η παραίτηση για τον κ. Σημίτη.

Η προεκλογική πολιτική του 1988 ήταν ο τίτλος του πρώτου οικονομικού θέματος του προηγούμενου τεύχους της «ΑΓΟΡΑΣ» που ανέφερε «χαρακτήρα προεκλογικής στασιμότητας», «επεκτατική δημοσιονομική και εισοδηματική πολιτική», «ισορροπία σε τεντωμένο σχοινί», μόνο που υπήρχε ένα λάθος: ούτε και οι πλέον απαισιόδοξες σκέψεις δεν θα μπορούσαν να προβλέψουν ότι αντί της αρχής της «μετασταθεροποιητικής περιόδου» που έγραφε η «ΑΓΟΡΑ» θα είχαμε την αρχή της «αποσταθεροποιητικής περιόδου».

Η αιφνίδια επιβολή πρόσθετης εφάπαξ φορολογίας στα κέρδη των εταιρειών το 1988 — επί των κερδών του 1986 — «για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης», ήταν κυριολεκτικά καταπέλτης για το λεγόμενο «κλίμα» και τη «συναίνεση» με τον επιχειρηματικό κόσμο. Ο κ. Τσοβόλας σχεδόν με

«Είναι αστείο τώρα πια να μιλάμε για επενδύσεις, για εισοδο στο Χρηματιστήριο και για όλα αυτά που πριν από λίγες ημέρες ήταν στην ημερήσια διάταξη. Η κυβέρνηση ξέχασε και το 1992 και το 2000 και θυμήθηκε τις εκλογές. Η όλη αυτή αναπάντεχη αλλαγή πορείας σημαίνει για πολλούς εκλογές και πολιτική σκοπιμότητα».

ΚΡΑΤΙΚΟΕΠΕΚΤΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Η δεύτερη επιτόπια στροφή της κυβέρνησης φάνηκε ότι με τον προϋπολογισμό: το υπουργείο οικονομικών στην κυριολεξία εγκατέλειπε κάθε προσπάθεια για συγκράτηση του ελλείμματος. «Αφού με το Σημίτη είχαμε στόχο το έλλειμμα να πάει στο 10% του ΑΕΠ και πήγε στο 12,5% σύμφωνα με το ΥΠΕΘΟ και 13% σύμφωνα με τον προϋπολογισμό, τώρα που εγκαταλείπονται όλα πόσο θα πάει το έλλειμμα;» ρωτούσε με αγανάκτηση πρώην στέλεχος του ΥΠΕΘΟ.

«Καθαρά πληθωριστικός και κρατικοεπεκτατικός είναι ο προϋπολογισμός του 1988 αφού αυξάνει σημαντικά όλα τα απόλυτα μεγέθη σε πραγματικές τιμές, εκτός βέβαια από τις δημόσιες επενδύσεις» έλεγε ο βιομηχανικός παράγοντας.

Υπάρχει όμως, έτσι όπως φαίνονται τα πράγματα, μία πιθανότητα να μην αυξηθούν σημαντικά οι προϋπολογιζόμενες δαπάνες. Εάν ο πληθωρισμός φθάσει το 20% το 1988, τότε οι αυξήσεις των δαπανών που προβλέπονται, θα αποδειχθούν συγκρατημένες σε πραγματικές τιμές ή τουλάχιστον ανεπαρκείς. Τότε όμως θα πρέπει να υπερβούμε τις ήδη υπέρογκες δαπάνες, οπότε

υπερψάνει δηλαδή ότι «τα κέρδη αυτά δεν τα επένδυσαν» και ότι δεν «ανταποκρίθηκαν οι επιχειρήσεις».

«Είναι σαν να λέμε στις επιχειρήσεις ότι οποτεδήποτε μπορούμε να βάλουμε το χέρι στο ταμείο τους, εάν αυτές κάνουν το τραγικό λάθος να εμφανίσουν κέρδη» έλεγε οικονομικό στέλεχος του δημόσιου τομέα μιλώντας με την «ΑΓΟΡΑ». Ανάλογα ανταποκρινόταν κορυφαίος βιομηχανικός παράγοντας:

έναν νέο φαύλο κύκλο θα 'χει αρχίσει.

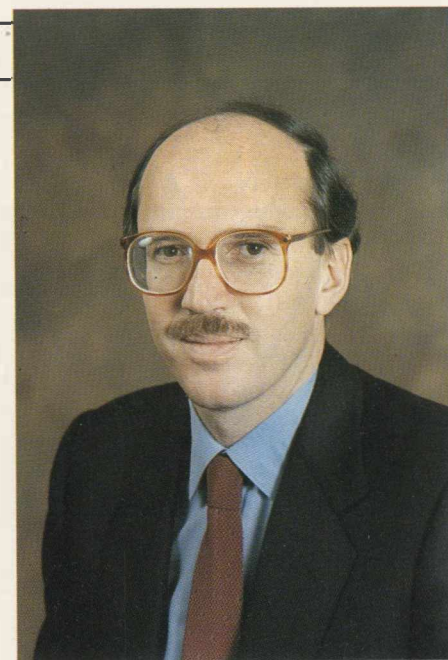
ΥΠΟ ΤΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Το σκηνικό αλλάζει ακόμη πιο ριζικά μετά την κατάθεση του προϋπολογισμού. Ο πρωθυπουργός «διευκρίνισε» την εισοδηματική πολιτική με την «ευλογία» του ΚΚΕ και τα ενθουσιώδη χειροκροτήματα των βουλευτών του ΠΑΣΟΚ, καθώς βέβαια και την ταυτόχρονη παύση του υπουργού Εθνικής Οικονομίας, Κ. Σημίτη.

Μια μέρα πριν, η ανακοίνωση του Ανώτατου Συμβουλίου Οικονομικής Πολιτικής (ΑΣΟΠ), που είχε συνέλθει υπό την προεδρία του ίδιου του πρωθυπουργού, έγραφε στην τελευταία, μάλιστα, παράγραφο:

«Οι οικονομικοί υπουργοί, υπό τον συν-

Ο νέος ΥΠΕΘΟ και ο θεός να μη... βάλει το χέρι του.

τονισμό του υπουργού Εθνικής Οικονομίας, είναι υπεύθυνοι για την πιστή τήρηση της οικονομικής πολιτικής αυτής». Σίγουρα βέβαια όχι «αυτός ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας», όπως και όχι «αυτής της οικονομικής πολιτικής». Κάποιος άλλης πολιτικής που είχε «διευκρινίσει» ο πρωθυπουργός, που «είναι και τελικά υπεύθυνος» (όπως ο ίδιος υπενθύμισε στη Βουλή) και του οποίου η αξιοπιστία είναι θέμα μεγάλης σημασίας.

Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι η απόφαση για τον ετεροχρονισμό της ΑΤΑ του πρώτου τετραμήνου του 1988 αποφασίστηκε σε άτυπη σύσκεψη των υπουργών στο Καστρί, υπό την προεδρία του πρωθυπουργού, όχι στο ΑΣΟΠ της 24ης Νοεμβρίου, αλλά στις 10 Νοεμβρίου... Στη σύσκεψη μάλιστα ήταν παρόντες και ο κ. Κουτσόγιωρ-

Ούτε μια χούφτα δολλάρια... αλλὰ δισεκατομμύρια ελλείμματα! Η μοιραία διαφορά της αρχικής και της «άλλης» εισοδηματικής πολιτικής

Η αρχική εισοδηματική πολιτική που ανακοινώθηκε την Τρίτη, 24 Νοεμβρίου, προέβλεπε:

1) Διορθωτικό ποσό περίπου 4,5% από 1.1.1988 για όλους τους μισθωτούς και συνταξιούχους δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, λόγω της αποκλίσεως του πληθωρισμού στο τρέχον έτος (16% αντί 10%).

2) Συνέχιση της ΑΤΑ μόνο στο δημόσιο τομέα, με το ισχύον σύστημα του προϋπολογισμού για το επόμενο τετράμηνο, με τα ίδια κλιμάκια αλλά τις εξής διαφοροποιήσεις.

3) Κατάργηση της αφαιρέσεως του εισαγόμενου πληθωρισμού για το πρώτο κλιμάκιο (έως 60.000 δρχ.).

— Ετεροχρονισμό της ΑΤΑ του πρώτου τετραμήνου και καταβολή της την 1η Μαΐου, μαζί με την προϋπολογιζόμενη ΑΤΑ του β' τετραμήνου. Όμως η ΑΤΑ του πρώτου δεν θα καταβαλόταν αναδρομικά, συνεπώς οι μισθωτοί θα έχαναν μία ΑΤΑ, αυξήσεις δηλαδή 4 μηνών που αντιστοιχούν σε ποσό της τάξεως των 12-14.000 δραχμών. Παρέμεινε εξάλλου αδιευκρίνιστο το κατά πόσον στο τέλος του 1988 θα δινόταν διορθωτικό λόγω αποκλίσεως από τον πληθωρισμό. Η εμφάνις προσπάθεια του κ. Σημίτη να απο-

Μια διαφορά 1000 δρχ. περίπου «μικτά» το μήνα για τους μικρομεσαίους μισθωτούς — ούτε «μία χούφτα δολλάρια» — ήταν μοιραία, ως αφορμή ή ως αιτία, για τον κ. Σημίτη.

φυγει οεσμεύσεις πρόβλεψης για τον πληθωρισμό, έλεγε πολλά και ως προς την προοπτική του διορθωτικού ποσού.

Η αρχική πολιτική είχε τη δική της λογική.

● Εδώσε στους εργαζόμενους «συνεχώς αυξήσεων» (διορθωτικό 1.1.87 — σημαντική ΑΤΑ δύο τετραμήνων στην 1.5.87), κατανέμοντας ομαλότερα την επιβάρυνση του τιμάριθμου.

● Με την αίρεση περί διορθωτικού ποσού απέβλεπε στην κατά το δυνατόν συμπίεση των δαπανών του Δημοσίου, που ήδη ήταν εκτός πάσης λογικής.

● Επέτρεπε την αύξηση των τιμολογίων στις δημόσιες επιχειρήσεις, ώστε να περιορισθούν τα τροφοδοτούντα τον πληθωρισμό ελλείμματά τους. Βεβαίως, η αύξηση των τιμολογίων θα επηρέαζε και τον πληθωρισμό, όμως η μικρή σχετικά επιβάρυνση λόγω μισθών, και ο περιορισμός της πληθωριστικής επιδράσεως των ελ-

λειμμάτων θα οδηγούσε σε προβλέψιμη και αντιμετωπίσιμη αρχική επιβάρυνση του ΔΤΚ.

Η αδυναμία της πολιτικής αυτής ήταν η φαινομενική «αντιλαϊκότητα» της. Στην ουσία, σε τελική ανάλυση, μεταξύ της πρώτης και της δεύτερης πολιτικής δεν θα προκύψει διαφορά άνω του 1,5% για τους εργαζόμενους. Όμως η «αίσθηση στις μάζες», όπως και η επίδραση στα μακροοικονομικά μεγέθη είναι διαφορετική αφού:

Με τη δεύτερη πολιτική, βάση της οποίας η ΑΤΑ του α' τετραμήνου καταβάλλεται κανονικά από 1-1-88 μαζί με το διορθωτικό του 87 και θεσπίζεται διορθωτικό του 88, από τετράμηνο σε τετράμηνο:

● Θα επιβαρυνθεί από τις αρχές του χρόνου ο τιμάριθμος με τις 6,5 ποσοστιαίες μονάδες της αυξήσεως μισθών (ΑΤΑ και διορθωτικό) και θα συνεχισθεί το πληθωριστικό κλίμα.

● Καθίστανται δυσχερέστερες οι αυξήσεις των τιμολογίων. Εάν αυξηθούν και αυτά, μαζί με τους μισθούς, επιβαρύνεται υπερβολικά ο τιμάριθμος. Εάν ετεροχρονισθεί η αναπροσαρμογή τους, διευρύνονται τα ελλείμματα.

Θέμος Αναστασιάδης

Ο ΝΕΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Επικεφαλής της εθνικής μας οικονομίας είναι από την περασμένη εβδομάδα ο σαραντατριώνχρονος καθηγητής της ΑΒΣΠ Παναγιώτης Ρουμελιώτης.

Συμμετέχει στην κυβέρνηση από τις πρώτες εκλογές, του 1981, ως γενικός γραμματέας του υπουργείου Συντονισμού. Στη δεύτερη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αναλαμβάνει υφυπουργός Οικονομικών, στον ανασχηματισμό της 5ης Ιουλίου. Τον Ιανουάριο του 1984 είναι υφυπουργός Εθνικής Οικονομίας με υπουργό το Γεράσιμο Αρσένη, θέση που διατήρησε μέχρι 5 Φεβρουαρίου 1987, όπου έγινε ο τελευταίος ανασχηματισμός με ένα μοναδικό διάλειμμα δύο μηνών (μετά τις εκλογές του '85) που καταργήθηκαν οι θέσεις των υφυπουργών. Στον τελευταίο ανασχηματισμό ήταν υπουργός Εμπορίου.

γας και ο κ. Γεννηματάς. Το γιατί αποφασίστηκε εκείνη η πολιτική, το εξηγεί ο κ. Σημίτης στην επιστολή της παραίτησής του: «Προέκυψε όμως γιατί, παρά τις επανειλημμένες παροτρύνσεις μου, η κυβέρνηση δεν θέλησε να περιορίσει κατά πολύ μεγαλύτερο ποσοστό το ύψος του καθαρού ελλείμματος του δημόσιου τομέα».

Αποδείχθηκε όμως ότι ούτε το ύψος των αυξήσεων στις αμοιβές «δεν θέλησε να περιορίσει η κυβέρνηση».

ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗ

Το 1985 ήταν η εκλογική χρονιά που ξέφυγαν όλα τα μεγέθη:

- 25% πληθωρισμός.
- Καθαρό έλλειμμα δημόσιου τομέα 18% του ΑΕΠ
- 3,3 δις δολάρια το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών του ισοζυγίου.
- Μέση αύξηση των εισοδημάτων 20%, παρά την περικοπή της τελευταίας δόσης της ΑΤΑ.

Το 1988 ο πληθωρισμός μπορεί να «πάει» οπουδήποτε μεταξύ 15 και 20%. Το δημόσιο έλλειμμα δεν μπορεί να διαμορφωθεί σε επίπεδα κάτω του 15% του ΑΕΠ. Και το πιθανότερο είναι ότι θα υπερβεί το 18% του ΑΕΠ. Το ισοζύγιο παραμένει το μεγάλο ερωτηματικό, αλλά αυτά περί «υπερκάλυψης του ελλείμματος από την εισροή μη

δανειακών κεφαλαίων» μάλλον αποτελούν πια πρόσφατο παρελθόν και φρούδες ελπίδες.

Ο πρωθυπουργός έχει υπόψη του τι ακριβώς σημαίνουν όλες αυτές οι εξελίξεις για την οικονομία. Σημαίνουν σοβαρή επιδείνωση των προοπτικών. Και τότε θα πρέπει να προλάβει να κάνει τις εκλογές πριν φανούν όλα αυτά τα αρνητικά μεγέθη. Μπορεί ο αιφνιδιασμός στη Βουλή να μην ήταν εκλογικός, ίσως όμως να 'χει, αναγκαστικά, αυτό ακριβώς το αποτέλεσμα.

Παραίτηση Σημίτη: ένα πολιτικό ορόσημο

Η παραίτηση Σημίτη σηματοδοτεί, πρώτα απ' όλα, την αδυναμία του πρωθυπουργού να θέσει υπό έλεγχο τις πολιτικές εξελίξεις. Τη μία μέρα το αρμόδιο όργανο που είναι το ΑΣΟΠ αποφασίζει υπό την προεδρία του Α. Παπανδρέου τη σταθερή συνέχιση της λιτότητας, την επομένη ο ίδιος ο Α. Παπανδρέου εμφανίζεται στη Βουλή για να ανασκευάσει την εισοδηματική πολιτική που η κυβέρνησή του — δια στόματος του υπουργού Εθνικής Οικονομίας — είχε εξαγγείλει. Τι ανάγκασε τον πρωθυπουργό στην αιφνίδια όσο και ριζική αυτή μεταστροφή; Αναμφίβολα, η αντίδραση της κοινωνίας: τα ομαδικά πυρά του Τύπου όλων των αποχρώσεων, οι καταγγελίες όλων των συνδικαλιστικών οργανώσεων, η χιονοστιβάδα των απεργιών που θα ξεκινούσε.

Η άποψη Σημίτη, άποψη που αποτελούσε φυσική συνέχεια της πολιτικής των δύο τελευταίων χρόνων, είχε επικρατήσει σε καθαρά επιτελικό επίπεδο: είχε εξάλλου και την ενεργό αποδοχή των δυτικών οικονομικών κέντρων, όπως και την υποστήριξη των ισχυρών οικονομικών κύκλων του εσωτερικού. Η άποψη αυτή έβλεπε ως φυσική ημερομηνία εκλογών τον Ιούνιο του '89, γι' αυτό και μετέθετε για τις αρχές του έτους αυτού όλες τις οικονομικές ελαφρύνσεις και παροχές: από τις φορολογικές αλλαγές ως τις συντάξεις των αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης, από τη μείωση της τιμής των αυτοκινήτων ως τις πραγματικές αυξήσεις συντάξεων και μισθών.

Ο κυρίαρχος του παιγνιδιού (και του οικονομικού) κατέπληξε και πάλι.

Η άποψη αυτή, όμως, είχε ένα θεμελιακό ελάττωμα: συνέχιζε ουσιαστικά, παρά τις επί μέρους ελαφρύνσεις, μια πολιτική που επίσημα έχει δηλωθεί ότι τέλειωνε με την εκπνοή του 1987. Στο χρονοδιάγραμμα αυτό είχαν επενδύσει οι δυνάμεις εκείνες, τα ηγετικά εκείνα πρόσωπα του ΠΑΣΟΚ (προεξάρχοντος του Γ. Γεννηματά, αλλά και του Μένιου Κουτσόγιωργα) που βρίσκονται πιο κοντά στη λαϊκή του βάση. Οι δυνάμεις αυτές ηττήθηκαν σε επιτελικό επίπεδο — η γραμμή Σημίτη πέρασε στο ΑΣΟΠ. Στο μαζικό επίπεδο όμως, δικαιώθηκαν. Γιατί το επαπειλούμενο κύμα απερ-

γών έθετε σε κίνδυνο πρώτιστα τη δυνατότητα της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ να διατηρήσει την κατάσταση υπό έλεγχο μέχρι τις εκλογές του 1989. Τον κίνδυνο αυτό διείδε ο Ανδρέας Παπανδρέου και έσπευσε να κάνει μέσα σε 24 ώρες στροφή 180 μοιρών.

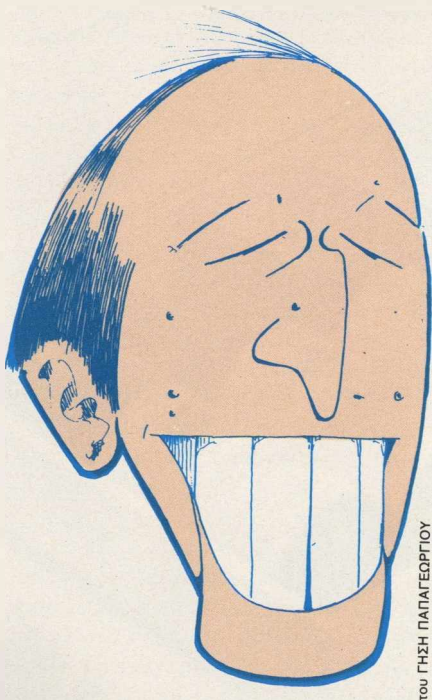
Το πρόβλημα είναι ότι η στροφή αυτή δημιούργησε νέα δεδομένα. Η κυβέρνηση, και μάλιστα ο ίδιος ο πρωθυπουργός, εμφανίστηκε να οπισθοχωρεί άτακτα υπό το βάρος της λαϊκής αντίδρασης. Ερώτημα: θα μπορέσει να περιοριστεί σε αυτή μόνο την υποχώρηση, ώστε να προωθήσει απρόσκοπτα τον αρχικό σχεδιασμό για εκλογές το '89; Η οι εργαζόμενοι θα ερμηνεύσουν την άτακτη αυτή υποχώρηση ως αδυναμία της κυβέρνησης, και θα προχωρήσουν στην κλιμάκωση των διεκδικήσεών τους για αναπλήρωση του χαμένου εισοδήματος των προηγούμενων δύο ετών; Στην περίπτωση αυτή, ο εσπευσμένος χειρισμός Παπανδρέου θα ισοδυναμεί με άνοιγμα των ασκών του Αιόλου: η χιονοστιβάδα των λαϊκών διεκδικήσεων θα επιταχύνει μοιραία τις πολιτικές εξελίξεις, ανατρέποντας τους πρωθυπουργικούς σχεδιασμούς.

Σ' ένα ρευστό πολιτικό σκηνικό, η παραίτηση Σημίτη έρχεται να δημιουργήσει συνθήκες ακόμη μεγαλύτερης ρευστότητας. Και να καταστήσει ακόμη πιο βασανιστικά τα μεγάλα διλήμματα του Ανδρέα Παπανδρέου.

Αλέξανδρος Βέλιος

Κ. Σημίτης: σαν έτοιμος από καιρό...

Ο κ. Κ. Σημίτης δεν ήταν οικονομολόγος. Ήξερε όμως, και το υπενθύμιζε όποτε αμφισβητείτο η απόδοση της σταθεροποιητικής πολιτικής (του;), ότι η οικονομία υπακούει σε νομοτέλειες. Εφόσον πήραμε τα σωστά μέτρα, θα αποδώσουν, έλεγε· και το πίστευε. Αντίθετα, ο κ. Σημίτης, ήταν — είναι — πολιτικός. Θα ήταν υπερβολικό λοιπόν να πιστέψουμε ότι αγνοούσε πως και η πολιτική υπακούει σε νομοτέλειες. Ίσως πιο πειθήνια από την οικονομία, αφού στην πολιτική η βούληση του ενός έχει πολύ πιο αποφασιστική ισχύ από τη δημοκρατία της αγοράς.

ΤΟΥ ΓΙΩΝ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ίσως ο τρόπος που επέλεξε ο πρωθυπουργός, για να τον εξαναγκάσει από του βήματος της Βουλής σε παραίτηση, να τον εξέπληξε. Οχι, υποθέτουμε, ως προς τη νοοτροπία που αποπνέει, αλλά ίσως ως προς την αφορμή, τη μεθόδευσή και τον τόπο του... εγκλήματος. Διότι, κατά τα άλλα, ο κ. Σημίτης γνώριζε ότι τη στιγμή φθάνει. Και την περίμενε, σαν έτοιμος από καιρό. Οι νομοτέλειες της πολιτικής δούλευαν εις βά-

ρος του και τα μηνύματα, για όσους μπορούσαν να τα διακρίνουν, δεν ήταν καθόλου δυσνόητα.

Με το σταθεροποιητικό πρόγραμμα του 1985, και υπό την πίεση του ισοζυγίου και του πληθωρισμού, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ έκανε σαφή στροφή που χαρακτηρίστηκε, όχι και τόσο επιτυχημένα, «δεξιά». Επρόκειτο απλώς για την αναγνώριση της πραγματικότητας, όπως την είχαν αντιληφθεί οι σοσιαλιστές στη Γαλλία και την Ισπανία. Το ερώτημα ήταν πόσο ειλικρινής και τι εμβέλεια ήταν αυτή η στροφή. Τώρα ξέρουμε, αν μη τι άλλο, ότι είχε τα όριά της.

Για τον κ. Σημίτη — το είχε πει από την αρχή — η σταθεροποίηση δεν έληγε το 1987. Θα άλλαζε ίσως μορφή και ρυθμούς, αλλά δεν θα μπορούσε να ήταν παρά μία συνεχής προσπάθεια προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις.

Ο κ. Παπανδρέου ως οικονομολόγος συμφωνεί απολύτως, όπως προκύπτει άλλωστε από πρόσφατες δημόσιες τοποθετήσεις του (ομιλίες ΔΕΘ, Ένωση Πλοιοκτητών κλπ.), ως πολιτικός όμως έχει, όπως είδαμε, τις αμφιβολίες του. Αδικα; Σε χώρες όπου οι σοσιαλιστές ως κυβέρνηση επέμειναν στην πολιτική λιτότητας (Γαλλία, Πορτογαλία) απλώς έστρωσαν το δρόμο για τη φιλελεύθερη αντιπολίτευση. Επιβαρύνθηκαν με το κόστος, χωρίς να προλάβουν τους καρπούς της σταθεροποίησης και της ανάκαμψης. Ο κ. Παπανδρέου γνώριζε ότι υπάρχει κάποιο άριστο, χρονικά, σημείο όπου η οικονομική εξέλιξη θα συναντήσει την πολιτική αναγκαιότητα. Και περίμενε.

Η συγκυρία επιταχύνθηκε από δύο παράγοντες. Ο πρώτος ήταν η απρόσμενη ραγδαία πολιτική φθορά της κυβέρνησης, λόγω των ποικίλων σκανδάλων και των γνωστών ατυχημάτων, που έφερε, με τον τελευταίο ανασχηματισμό, πάλι στην κυβέρνηση την ιστορική ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, με επικεφαλής, και τυπικά, τον κ. Μ. Κουτσόγιωργα. (Η καλύτερη άμυνα είναι η επίθεση).

Ο δεύτερος ήταν η πολύ αργή — για τις ανάγκες της πολιτικής — απόδοση του σταθεροποιητικού προγράμματος. Ο κ. Παπανδρέου γνωρίζει πολύ καλά ότι έως το 1989, δεδομένων των «ανελαστικών» ελλειμμάτων, αλλά και της διεθνούς οικονο-

μικής κατάστασης, δεν θα συνέβαινε κανένα «θαύμα». Ο,τι ήταν να κερδίσει από τη «δεξιά στροφή» — χρόνο, πρωτίστως χρόνο — το κέρδισε. Τώρα έπρεπε να κάνει ένα τουλάχιστον βήμα πίσω, έστω και εις βάρος της οικονομίας. Αλλιώς, υπολόγισε ότι δεν θα παρέμενε στην εξουσία για να «χαρεί» την ανάκαμψη. Οποτε έλθει.

Ο κ. Σημίτης είχε υπόψη του από καιρό τις επιφυλάξεις του πρωθυπουργού. Πώς άλλωστε να μην τις αντιληφθεί όταν:

— Εχασε τον πόλεμο με τον κομματικό μηχανισμό, τις διορισμένες διοικήσεις και άλλους «φιλολαϊκούς» συναδέλφους του ως προς τα ελλείμματα. Οι προσπάθειες που κατέβαλε από το 1986 για τον περιορισμό τους αποδείχθηκαν άκαρπες και από το 1987 άρχισε νέα υποτροπή.

— Παρ' ολίγον να χάσει τη θέση του στις αρχές του έτους με τις πανελλαδικές γενικές απεργίες, πάλι για τα εισοδηματικά, όπου πρωτοστατούσε η ΓΣΕΕ και συνδικαλιστές του ΠΑΣΟΚ. Πόσοι θυμούνται τη ρήση του κ. Γ. Ραυτόπουλου ότι στο τέλος δεν θα είναι το συνδικαλιστικό κίνημα αυτό που θα βγει χαμένο;

— Ακουσε τον κ. Γ. Γεννηματά προσφάτως, ως υπουργό Εργασίας, να αναπτύσσει δημοσίως τις απόψεις του ότι γιατί να παρακαλάμε τους ιδιώτες να επενδύσουν όταν τα κεφάλαιά τους (λόγω της σχέσεως ιδίων προς ξένα) είναι μέσω των τραπεζών δικά μας (του λαού);

— Είδε τον προϋπολογισμό του 1988 να διαμορφώνεται με έλλειμμα 1 τρισεκατομμυρίου (και ένας Θεός ξέρει πού θα φθάσει) όταν προ ελαχίστων ημερών ο κ. Παπανδρέου καυτηρίαζε τα δημόσια ελλείμματα και το ρόλο τους στον πληθωρισμό.

— Ενωσε να πολλαπλασιάζονται ασφυκτικά οι πιέσεις για γρήγορη ανάθεση των «μεγάλων έργων» (προς συγκεκριμένους «φορείς») και αισθάνθηκε την ανάγκη να αμφισβητήσει δημοσίως τη σκοπιμότητα των δημοσίων επενδύσεων, εάν δεν κατευθύνονται σε άμεσα παραγωγικούς τομείς.

Ακόμα και εάν έμενε, ο κ. Σημίτης θα έφευγε μετά από μερικούς μήνες και μάλιστα φορτωμένος με τη νομοτελειακή (βλέπε προϋπολογισμός '88, ελλείμματα, πληθωρισμός) υποτροπή του σταθεροποιητικού. Ενώ τώρα...

Θ.Α.

Προϋπολογισμός... για όλη τις δουλειές

Η Ελλάδα είναι η χώρα της οποίας οι κάτοικοι έχουν διδαχθεί από τους εκάστοτε κυβερνώντες να «μισούν» την εξειδίκευση. Όλοι γνωρίζουν λίγο απ' όλα και... σε πρώτη ζήτηση είναι έτοιμοι να προσφέρουν τα φώτα τους στο δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα. Δεν είναι λοιπόν καθόλου περίεργο που άλλος ένας ελληνικός κρατικός προϋπολογισμός προορίζεται — σύμφωνα με την άποψη των συντακτών του — «να κάνει όλες τις δουλειές», να ικανοποιήσει όλα τα γούστα μαζικά, όλες τις ανάγκες της οικονομίας. Και όχι μόνο αυτές...

του Βασίλη Βαλαμβάνου

Εχουμε λοιπόν να εξετάσουμε μια «πατέντα» Made in Greece, που επιδιώκει τη σταθεροποίηση... μέσω της μεγάλης αύξησης των δημοσίων ελλειμμάτων και υπόσχεται ταυτόχρονα την ανάπτυξη... παρακάμπτοντας τον πληθωρισμό και επιβάλλοντας έκτακτη φορολογία στις επιχειρήσεις. Γνωστός επιχειρηματίας που δεν φημίζεται για τις αντιπολιτευτικές του διαθέσεις — αντίθετα μάλιστα — χαρακτήρισε τον προϋπολογισμό του 1988 «ετοιματζίδικο κοστούμι που κόπηκε και ράφτηκε στο υπουργείο Οικονομικών σε μέτρα διάφορα απ' αυτά που επιβάλλει η σημερινή ελληνική οικονομική πραγματικότητα».

Και είναι σε πολλά σημεία του προϋπολογισμού τόσο μεγάλες οι αντιφάσεις ώστε να δημιουργείται, βάσιμα, το ερώτημα που θέτει ο επικουρος καθηγητής του οικονομικού τμήματος στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Γ. Προβόπουλος: «Σε ποιο βαθμό ο κατατεθείς προϋπολογισμός διαγράφει το πλαίσιο, μέσα στο οποίο θα κινηθεί η δημοσιονομική πολιτική; Μήπως το πλαίσιο αυτό καθορίζεται εντέλει από ευκαιριακές σκοπιμότητες και τις πολιτικές ανάγκες της στιγμής;».

ΟΙ ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ

1. Σταθεροποίηση - έλλειμμα 1 τρις δραχμές. Είναι παγκόσμια αποδεκτό ότι τα μεγάλα ελλείμματα του προϋπολογισμού τροφοδοτούν τον πληθωρισμό. Ο υπουργός Οικονομικών κ. Δημ. Τσοβόλας το παραδέχεται ενώ ο τ. υπουργός Εθνικής Οικονομίας κ. Κ. Σημίτης «πλειοδοτεί» στο θέμα αυτό με σαφέστατη τοποθέτησή του στην

Ο πληθωρισμός δεν κατανοεί... τις δαπάνες κοινωνικού χαρακτήρα. Όσο για την φορολογία άμεση ή έμμεση δεν είναι φυσικά η μόνη λύση!

τελευταία επιστολή που έστειλε με την παραίτησή του στον πρωθυπουργό. Βέβαια, ο υπουργός Οικονομικών ισχυρίζεται ότι ένα σημαντικό μέρος του ελλείμματος προορίζεται για δαπάνες κοινωνικού χαρακτήρα (π.χ. επιδότηση του ΙΚΑ ή των συγκοινωνιακών μέσων, προκειμένου να διατηρούν φθηνό το εισιτήριο). Το θέμα όμως είναι ότι ο πληθωρισμός δεν... καταλαβαίνει από δαπάνες κοινωνικού χαρακτήρα. Αλλωστε, ο ίδιος σαν φαινόμενο είναι αντικοινωνικός. Ο καθηγητής της ΑΒΕΠ κ. Γ. Ε. Δράκος επισημαίνει: «Για το σπάσιμο του φαύλου κύκλου της ελληνικής οικονομίας, απαιτείται, κάτω από τις συγκεκριμένες οικονομικές συνθήκες της χώρας περιοριστική δημοσιονομική πολιτική: ο προϋπολογισμός του 1988 προβλέπει αύξηση του χρηματικού ΑΕΠ 16,5%, ενώ οι δημόσιες δαπάνες προϋπολογίζονται να αυξηθούν κατά 21% και το έλλειμμα κατά 24%. Επομένως, η δημοσιονομική πολιτική είναι επεκτατική».

Την ίδια άποψη εκφράζει ο καθηγητής της ΑΣΟΕΕ κ. Θ. Γεωργακόπουλος, ο οποίος «πάει» ακόμα πιο μακριά το θέμα, επισημαίνοντας ότι αυτά τα μεγάλα ελλείμματα χαρακτηρίζουν όλη την τελευταία δεκαετία και έχουν τις συνέπειες που γνωρίζουμε.

Το «αντίδοτο» που δίνει ο προϋπολογισμός στη βέβαιη πληθωριστική ανάπτυξη μέσω των ελλειμμάτων του, είναι μια μικρή μείωση του μέσου συντελεστή ΦΠΑ (από 18% σε 16%) και η μετάταξη αρκετών προϊόντων από τον υψηλό συντελεστή, που παρέμεινε 36%, στο μέσο. Ορισμένοι παράγοντες στο υπουργείο Οικονομικών επιμένουν ότι το αντίδοτο αυτό είναι ισχυρό. Υποστηρίζουν ακόμα ότι «οι δαπάνες του προϋπολογισμού δεν επιδέχονται άλλο ψαλίδισμα, καθότι έφθασαν να είναι ανελαστικές».

Το μέγεθος των προβλημάτων που δημιουργεί το τεράστιο έλλειμμα του προϋπολογισμού μπορεί να φθάσει σε «δυσθεώρητα» ύψη, αν οι αποκλίσεις προς τα πάνω των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τις προβλέψεις ακολουθήσουν την... πάγια τακτική τους και κυμανθούν, δηλαδή, στο 12-15%.

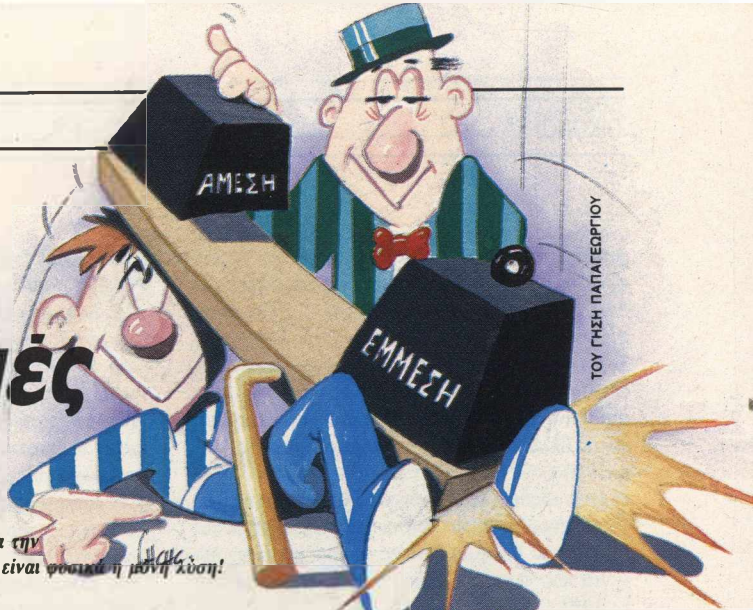
2. Ανάπτυξη - ελαφρύνσεις - έκτακτη εισφορά. Με το δεδομένο της διατήρησης του πληθωρισμού σε διψήφιο νομό, όπως σίγουρα δεν είναι αναπόφευκτο, αν μη τι άλλο, «ναρκοθετείται». Ακό-

μα περισσότερο μάλιστα, αφού το 1988 η κυβέρνηση θα προσπαθήσει μέσω της «σφιχτής» νομισματοπιστωτικής πολιτικής να αναφέρει τα δυσμενή αποτελέσματα της επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής. Για το θέμα αυτό, ο Δρ. οικονομολόγος Μάκης Σαπουντζόγλου, λέκτορας στην ΑΣΟΕΕ αναφέρει:

«Με την επέκταση λοιπόν του προϋπολογισμού συμπεραίνουμε ότι η άκαρπη μέχρι τώρα προσπάθεια για περιορισμό του πληθωρισμού μέσω της εισοδηματικής και δημοσιονομικής πολιτικής, θα στραφεί προς την κατεύθυνση της νομισματοπιστωτικής πολιτικής. Τώρα, πλέον, εκτός από τους μισθωτούς που έφεραν το βάρος της προηγούμενης διέτις, με την «περιορισμένη πιστωτική επέκταση» που εξαγγέλθηκε, θα έχουμε και τη συμπίεση του εισοδήματος των αγροτών και των μικρομεσαίων. Στη συρρικνωμένη δε πιστωτική επέκταση, η ανάγκη εσωτερικής χρηματοδότησης του διευρυμένου ελλείμματος του προϋπολογισμού θα σημαίνει μια χρηματοδοτική εκτόπιση του ιδιωτικού τομέα».

Οι παραπάνω τοποθετήσεις αφαιρούν το δικαίωμα στον προϋπολογισμό να διεκδικεί και τον τίτλο του αναπτυξιακού; Η απάντηση είναι όχι, αφού, όπως αναφέραμε στην αρχή, αυτός ο προϋπολογισμός... έχει λίγο απ' όλα. Οπωσδήποτε είναι αναπτυξιακό το στοιχείο της μείωσης της φορολογίας των κερδών. Ένα μακροχρόνιο αίτημα του επιχειρηματικού κόσμου υλοποιείται μόλις τώρα. Επίσης, κινούνται προς την αναπτυξιακή κατεύθυνση οι ελαφρύνσεις στη φορολογία του εισοδήματος των μισθωτών. Με την προϋπόθεση φυσικά ότι το όφελος, το επιπλέον ουσιαστικά εισόδημα θα χρησιμοποιηθεί στην αγορά προϊόντων ελληνικής παραγωγής.

Τις αναμφισβήτητες αυτές αναπτυξιακές χαρακτήρα κατευθύνσεις έρχεται να τις υπονομεύσει ο ίδιος ο προϋπολογισμός σε άλλη του σελίδα. Στη σελίδα που αναφέρεται στην επιβολή έκτακτης εισφοράς από 5-10% στα κέρδη των επιχειρήσεων (ΑΕ, ΕΠΕ, επιχειρήσεις που υποχρεούνται να τηρούν βιβλία Δ' κατηγορίας). Τι σημαίνει αυτή η έκτακτη εισφορά; Ταμιακά, για τα έσοδα του κράτους, «ψύλλους στα άχυρα» μόνο 20 δις δρχ. (σε έλλειμμα 957 δις). Αρκούν όμως αυτοί οι... «ψύλλοι» για να... μουν στα αυτιά των επιχειρηματιών και να διαταράξουν ένα θετικό επενδυτικό κλίμα που με τόσες προσπάθειες είχε κτισθεί την τελευταία διετία. Τα αποτελέσματα

ΤΟΥ ΓΙΩΝ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

στο Χρηματιστήριο, μετά την ανακοίνωση της εισφοράς, αποδεικνύουν το μέγεθος της απρονοησίας αυτών που την εισήγηθηκαν και την αποφάσιαν.

3. Κοινωνικότητα

Ο προϋπολογισμός... δηλώνει μεταξύ των άλλων και κοινωνικός. Παρακάμπτοντας την αρχή ότι «στην Ελλάδα είσαι ό,τι δηλώσεις» έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

α) **Οπωσδήποτε υπάρχουν πολλά κοινωνικού χαρακτήρα μεγέθη.** Το σύνολό τους φθάνει τα 497,2 δις δραχμές, 184 δις περισσότερα απ' αυτά που περιελάμβανε ο προϋπολογισμός του 1987.

Τέτοια μεγέθη είναι τα 10 δις για την επιδότηση ενοικίου, τα 3 δις για τα φοιτητικά συγγράμματα, τα 5,8 δις για τις δαπάνες σίτισης των φοιτητών, τα 137 δις της επιχορήγησης του ΙΚΑ, τα 100 δις της επιχορήγησης του ΟΓΑ

για την αύξηση των αγροτικών συντάξεων, τα 24,9 δις για τα νοσηλευτικά ιδρύματα και τα 3,2 δις για τα σχολικά βιβλία. Επίσης, κοινωνικού χαρακτήρα είναι οι αυξημένες δαπάνες για την υγεία, την παιδεία, την κοινωνική πρόνοια και την κοινωνική ασφάλιση.

β) **Οπωσδήποτε υπάρχει το κοινωνικό στοιχείο στην ουσιαστική ελάφρυνση από φόρους των μικρών εισοδημάτων.**

γ) **Δεν αρκούν όμως τα παραπάνω για να δώσουν στον προϋπολογισμό τον τίτλο κοινωνικός.** Και αυτό γιατί η κοινωνία δεν ωφελείται ούτε από τον πληθωρισμό που θα προκαλέσουν τα ελλείμματα ούτε από την ασήμαντη έως μηδενική ανάπτυξη που αναμένεται να σημειωθεί στην οικονομία το 1988.

Δεν ωφελείται επίσης η κοινωνία από το επακόλουθο της στασιμότητας, την ανεργία. Για την οποία σημειώτεον ο προϋπολογισμός κά-

θε άλλο παρά «ενδιαφέρεται». Ακόμα και το κονδύλι για τα προγράμματα επιδότησης των ανέργων έχει περικοπεί κατά 55% (!) σε σχέση με το 1987. Ας μην αναφερθούμε, τέλος, στις υπέρογκες αμυντικές δαπάνες, γιατί ο... κοινωνικός τους χαρακτήρας έχει τόσοσους οπαδούς όσους και αντιπάλους.

Το συμπέρασμα που προκύπτει από όλες τις παραπάνω επισημάνσεις είναι ότι ο προϋπολογισμός του 1988 κυριολεκτικά... σχοινοβατεί. Και, ανεξάρτητα από το αν διατηρηθεί σε μια κάποια ισορροπία ή όχι, από τις συγκυρίες που θα προκύψουν, αποδεικνύει για μία ακόμα φορά ότι το κράτος και οι λειτουργοί του αρνούνται να παραδεχτούν ότι καταναλώνουν περισσότερα από όσα παράγουν. Πρώτα αυτοί και μετά βέβαια οι πολίτες υπήκοοί τους.

στην αύξηση της ανεργίας για τον έλεγχο της οποίας, αλλά και για άλλους λόγους, ακολουθήθηκε επεκτατική νομισματική και δημοσιονομική πολιτική.

Για να μπορέσει όμως η υποτίμηση να διορθώσει μια ανισορροπία στο ισοζύγιο της χώρας με το εξωτερικό, πρέπει απαραίτητα να συνοδεύεται από περιοριστική εισοδηματική, νομισματική και δημοσιονομική πολιτική. Και μία τέτοια πολιτική αναγγέλθηκε τον Οκτώβριο του 1985. Η πολιτική όμως αυτή εν πολλοίς απέτυχε διότι δεν υλοποιήθηκε. Ειδικότερα, η δημοσιονομική πολιτική δεν ήταν περιοριστική.

Για το σάσιμο λοιπόν του φαύλου κύκλου της ελληνικής οικονομίας, και που αποτελεί αναγκαία, αλλά όχι ικανή, προϋπόθεση για την επανατροχοδρόμηση της ελληνικής οικονομίας στην αναπτυξιακή της τροχιά, απαιτείται, κάτω από τις συγκεκριμένες οικονομικές συνθήκες της χώρας, περιοριστική δημοσιονομική πολιτική. Και ερωτάται λοιπόν, αν ο προϋπολογισμός του 1988 είναι περιοριστικός ώστε να συμβάλλει στη σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας. Η απάντηση θα δοθεί σε δύο επίπεδα:

Θα υποθέσουμε, κατ' αρχήν, ότι ο προϋπολογισμός είναι ειλικρινής — ότι δηλαδή περιέχει τις ορθότερες εκτιμήσεις των εσόδων και εξόδων του κράτους για το 1988. Συμβάλλει αυτός προϋπολογισμός στη σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας; Η απάντηση είναι σαφώς αρνητική. Αυτό διότι ο προϋπολογισμός προβλέπει αύξηση του χρηματικού ΑΕΠ το 1988 16,5%, ενώ οι μεν δημόσιες δαπάνες προϋπολογίζονται να αυξηθούν το 1988 κατά 21% το δε έλλειμμα κατά 24%. Επομένως, η δημοσιονομική πολιτική είναι επεκτατική, ενώ για τους λόγους που αναφέρθηκαν προηγούμενως (και για άλλους που ο χώρος δεν μας επιτρέπει να αναφερθούμε) η δημοσιονομική πολιτική θα έπρεπε να ήταν περιοριστική.

Εάν τώρα εγκαταλείψουμε την υπόθεση ότι

ο προϋπολογισμός περιέχει τις ορθότερες εκτιμήσεις για τα έσοδα και τα έξοδα του κράτους για το 1988, τα πράγματα είναι ακόμη χειρότερα. Θα πρέπει εδώ να υπενθυμίσουμε ότι οι αποκλίσεις μεταξύ εκτιμήσεων και πραγματοποίησεων υπήρξαν στο παρελθόν σημαντικές. Και η ιστορία θα επαναληφθεί για άλλη μία φορά το 1988. Η πρόσφατη πρωθυπουργική ανατροπή της αρχικά εξαγγελθείσας εισοδηματικής πολιτικής, στην οποία υποτίθεται ότι στηρίζεται η κατάρτιση του προϋπολογισμού, συνιστά έναν επιπλέον λόγο για την ύπαρξη ακόμη μεγαλύτερων αποκλίσεων μεταξύ προϋπολογιζόμενων και πραγματοποιούμενων εσόδων και εξόδων για το 1988. Και αυτό όχι μόνο διότι θα αυξηθεί, σε σχέση με την προϋπολογιζόμενη, η δαπάνη για μισθούς και συντάξεις, αλλά και διότι θα αυξηθούν τα ελλείμματα διαφόρων φορέων (π.χ. συγκοινωνικών) που επιδοτούνται από το κράτος.

Ενας άλλος ιδιαίτερα σημαντικός λόγος για τον οποίο οι αποκλίσεις μεταξύ προϋπολογιζόμενων και πραγματοποιούμενων εσόδων και εξόδων του κράτους μπορεί να είναι ακόμη πιο σημαντικές στο μέλλον είναι η «ωρολογιακή βόμβα» των κρατικών εγγυήσεων για τα δάνεια των προβληματικών επιχειρήσεων. Εάν, ο μη γένοιτο, το 1988 καταπέσει έστω ένα μέρος των εγγυήσεων αυτών, που αφορούν μερικές εκατοντάδες (!) δισεκατομμυρίων δραχμών, τα προϋπολογιζόμενα 16,5 δις δρχ. στον προϋπολογισμό του 1988 θα αποδειχθούν εξαιρετικά ανεπαρκή...

Επομένως, ο ήδη κατατεθείς προϋπολογισμός του 1988, που είναι επεκτατικός ακόμη και σύμφωνα με τις κυβερνητικές προβλέψεις, στην πράξη θα αποκλίνει ακόμη περισσότερο από το στόχο της σταθεροποίησης της ελληνικής οικονομίας και αυτό και για ιδιαίτερους λόγους που αφορούν το 1988 — πέραν των... ιστορικών!

Θεόδωρος Α. Γεωργακόπουλος

Καθηγητής ΑΣΟΕΕ

Το βασικό χαρακτηριστικό του κατατεθέντος προϋπολογισμού, που αποτελεί δυστυχώς κοινό χαρακτηριστικό των προϋπολογισμών της τελευταίας δεκαετίας, είναι το σημαντικό έλλειμμα που παρουσιάζει, το οποίο φθάνει το 11,7% του ΑΕΠ (χωρίς τις επιδοτήσεις προς το ΙΚΑ και τους συγκοινωνιακούς φορείς) έναντι 12,1% πέρυσι. Η ελλειμματική δημοσιονομική διαχείριση, που ακολουθείται τα τελευταία χρόνια τόσο από το κράτος όσο και από άλλους δημόσιους φορείς (ασφαλιστικά τα-

μεία, δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς), πρέπει να περιοριστεί με κάθε θυσία στο μέλλον, γιατί τροφοδοτεί τον πληθωρισμό, ενώ συγχρόνως αυξάνει το δημόσιο χρέος και περιορίζει την ελαστικότητα των δαπανών. Χωρίς δραστικό περιορισμό των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα ούτε σταθεροποίηση ούτε ανάκαμψη θα υπάρξει. Το δεύτερο χαρακτηριστικό του προϋπολογισμού είναι οι αξιόλογες φορολογικές μειώσεις που προβλέπει, κυρίως στη φορολογία εισοδήματος αλλά και στο ΦΠΑ.

Η δραστική μείωση των συντελεστών του φόρου εισοδήματος ήταν νομίζω απαραίτητη, γιατί περιορίζει κυρίως την επιβάρυνση των εργαζομένων, οι οποίοι φέρουν το κύριο βάρος της φορολογίας εισοδήματος και κάνει δικαιοτέρα την κατανομή των φορολογικών βαρών.

Επιπλέον, θα διευκολύνει τη διεύρυνση της βάσης του φόρου εισοδήματος με τον περιορισμό της φοροδιαφυγής, η οποία έχει τεράστιες δια-

στάσεις στα εισοδήματα από μη μισθωτές υπηρεσίες. Η μείωση των συντελεστών όμως θα πρέπει να συνδυαστεί με δραστικά και ουσιαστικά μέτρα για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής, ώστε να αναπληρωθούν τα έσοδα και να περιοριστούν τα ελλείμματα.

Διατηρώ κάποιες επιφυλάξεις για τη σκοπιμότητα επιβολής της έκτακτης φορολογίας των κερδών γιατί, παρ' όλο που είναι δίκαιη και εντελώς απαραίτητη για τον περιορισμό των ελλειμμάτων, τα οποία επαναλαμβάνω αποτελούν το κύριο πρόβλημα της δημοσιονομικής διαχείρισης σήμερα, τέτοιες έκτακτες φορολογίες με αναδρομικό χαρακτήρα τείνουν να επηρεάζουν αρνητικά το επενδυτικό και γενικότερα το επιχειρηματικό κλίμα, που είναι αρκετά ευαίσθητο σήμερα. Κατά τα λοιπά νομίζω ο προϋπολογισμός δεν παρουσιάζει εκπλήξεις.

Γ. Ε. Δράκος

Καθηγητής ΑΒΣΠ

Ο προϋπολογισμός σε μια χώρα δεν μπορεί να κριθεί ανεξάρτητα από την οικονομική συγκυρία της χώρας αυτής. Εξάλλου, το βασικό οικονομικό πρόβλημα της Ελλάδας είναι ο στασιμοληθωρισμός. Αρκεί να αναφέρουμε ότι το 1987 το Ακα-

θάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) μειώνεται (-1,0) και η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα του ΟΟΣΑ [με πιθανή εξαίρεση και τη Δανία, όπου το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί ανεπαίσθητα (-0,25), ύστερα από μία σημαντική αύξηση το 1986 (3,4)] στην οποία συμβαίνει κάτι τέτοιο, ενώ αυξάνεται το ΑΕΠ στις χώρες του ΟΟΣΑ (2,25) και της ΕΟΚ (2,0). Συγχρόνως, η Ελλάδα έχει το δεύτερο (μετά την Τουρκία) υψηλότερο πληθωρισμό μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ. Ειδικότερα, ο πληθωρισμός στην Ελλάδα, ο οποίος ήταν υπέρ - επιπλάσιος του πληθωρισμού της ΕΟΚ το 1986, θα είναι περίπου εξαπλάσιος το 1987!

Κάτω από αυτές τις συνθήκες και για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές, υποτιμάται η δραχμή (με «διολίσθηση» ή εφάπαξ — είναι άνευ σημασίας εν προκειμένω). Όπως, όμως, είναι γνωστό, η υποτίμηση της δραχμής στο πρόσφατο παρελθόν είχε οδηγήσει την ελληνική οικονομία σε ένα φαύλο κύκλο: η υποτίμηση οδηγούσε σε αύξηση του επιπέδου των τιμών, πράγμα που καθιστούσε «αναγκαίες» τις αυξήσεις των εισοδημάτων, που συνέβαλαν

ΕΜΠΟΡΟΤΕΧΝΙΚΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

ΘΩΡΑΚΙΣΜΕΝΗ ΠΟΡΤΑ

πολύ

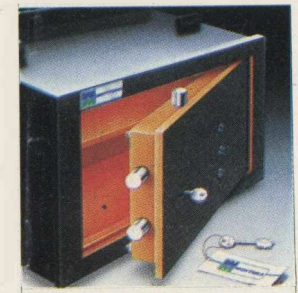
ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΩΡΑΙΟΤΕΡΗ ΦΘΗΝΟΤΕΡΗ

- Ατσάλινη πόρτα και κάσα
- Κλειδώνει σε δώδεκα και δεκατρία σημεία.
- Κλειδαριά και κλειδί χρηματοκιβωτίου.
- Παρέχει Ηχομόνωση - Θερμομόνωση.
- Μ' επένδυση ξύλου σε πολλά σχέδια και αποχρώσεις.
- Για δεκαπέντε ακόμα λόγους επισκεφθήτε τους κατά τόπο αντιπροσώπους μας.

ΣΥΣΤΗΜΑ "SPRANGA"

ΑΣΦΑΛΕΙΑ 100%, από τοίχο σε τοίχο.

ΟΙΚΙΑΚΕΣ
ΘΥΡΙΔΕΣ
ΧΡΗΜΑΤΟΚΙ-
ΒΩΤΙΑ ΣΕ
ΠΟΛΛΑ
ΜΕΓΕΘΗ.

ΕΜΠΟΡΟΤΕΧΝΙΚΗ

Γ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ Κ ΣΙΑ Ο.Ε.
Ζ. Πηγής 35 Κ. ΧΑΛΑΝΔΡΙ
ΤΗΛ. 6717.106 6717.476

Οι μάννατζερ του 2000

Η ανάγκη σύνδεσης της ελληνικής επιχείρησης με το εκπαιδευτικό σύστημα ώστε να δημιουργηθούν στη χώρα μας ευνοϊκές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη στελεχών επιχειρήσεων, ήταν ο κύριος παράγων που ώθησε την Ελληνική Εταιρεία Διοικήσεως Επιχειρήσεων (ΕΕΔΕ) να διοργανώσει τρίτημερο συνέδριο με θέμα «Η ελληνική επιχείρηση του 2000: Παιδεία και ανάπτυξη στελεχών».

«Το συνέδριο πέτυχε δύο βασικούς στόχους: να γίνει ευρύτερα αποδεκτό ότι η ανάπτυξη των στελεχών αποτελεί πρωταρχικό παράγοντα στην ανάπτυξη και βελτίωση της οικονομίας μας, πράγμα που επισφραγίστηκε με τη συμμετοχή εκπροσώπων των κομμάτων. Να ξεκινήσει η διαδικασία

αποκατάστασης της επαφής επιχειρηματιών και ακαδημαϊκών. Η ΕΕΔΕ μπορεί να συμβάλει, όπως της ζητήθηκε στο συνέδριο, στη συνέχιση αυτής της συνεργασίας μέσα από συγκεκριμένα κοινά προγράμματα». Τα παραπάνω δήλωσε ο κ. Φάιδων Στράτος, πρόεδρος της ΕΕΔΕ, μιλώντας στην «ΑΓΟΡΑ».

Στα πλαίσια του συνεδρίου, κυβερνητικοί και οικονομικοί παράγοντες της χώρας, όπως ο τότε υπουργός Εθνικής Οικονομίας κ. Κώστας Σημίτης, ο πρόεδρος του ΣΕΒ κ. Θοδ. Παπαλεξόπουλος, ο γεν. γραμματέας των ΔΕΚΟ κ. Δημ. Παπούλιας και οι κ.κ. Μάριος Τόμπρος, Νικ. Αδαμαντιάδης, Παν. Σείτανιδης κ.ά., αναπτύσσοντας την επιχειρηματολογία τους πάνω στο θέμα τόνισαν ότι οι προκλήσεις του μέλλοντος δεν αντιμετωπίζονται, αν μεταξύ της επιχείρησης και της Παιδείας δεν υπάρχει συνεχής επαφή και αμοιβαία ενημέρωση.

της Λίνας Τσαγκαράκη

Από τις εισηγήσεις και τις συζητήσεις του συνεδρίου προέκυψε ότι το θεσμικό πλαίσιο του υπάρχοντος εκπαιδευτικού συστήματος αδυνατεί να παράγει στελέχη κατάλληλα να καλύψουν τις ανάγκες των επιχειρήσεων και της κοινωνίας γενικότερα.

Η υποδομή που προσφέρεται από τα ΑΕΙ είναι φτωχή και ανεπαρκής. Υπάρχει αμοιβαία δυσπιστία και έλλειψη συνεργασίας μεταξύ ακαδημαϊκού και επιχειρηματικού κόσμου. Συνέπεια αυτού είναι ότι ο σπουδαστής μπορεί να πάρει πτυχίο σε μάννατζμεντ χωρίς να έχει εκτεθεί σε πραγματικό επιχειρηματικό περιβάλλον. Η ο καθηγητής μπορεί να διδάσκει μάννατζμεντ χωρίς να έχει ζήσει την πολύπλοκη πραγματικότητα της επιχειρηματικής ζωής. Έτσι, η εκπαίδευση στελεχών μειονεκτεί γιατί η συνεργασία μεταξύ των δύο κόσμων, που είναι απαραίτητη, δεν υπάρχει. Εξάλλου, διαπιστώθηκε η παντελής σχεδόν έλλειψη

μεταπτυχιακών σπουδών γενικά και στις επιστήμες του μάννατζμεντ ειδικότερα.

Στις επιχειρήσεις επικρατούν ακόμα παλαιές αντιλήψεις ως προς τη διοίκηση, το συγκεντρωτισμό, την εσωστρέφεια και την έλλειψη διαφάνειας. Παρά τις μεμονωμένες εξαιρέσεις, το στέλεχος παραμένει εκτελεστικό όργανο που δεν «συμμετέχει» δημιουργικά στην επιχειρηματική διαδικασία.

Στις δημόσιες επιχειρήσεις η κατάσταση είναι χειρότερη λόγω των αναχρονιστικών διαδικασιών ανάπτυξης και προώθησης των στελεχών, έλλειψης ελέγχου στην απόδοσή τους και της παρεμβατικής κομματικής ρουσφετολογίας. Στο δημόσιο τομέα γενικά, παρά την υπερεπάρκεια απασχολούμενων, διαπιστώνεται συγχρόνως έλλειψη καταρτισμένων διοικητικών στελεχών.

Πέρα όμως από τις προαναφερθείσες ελλείψεις και αδυναμίες και από ορισμένους ομιλητές διαπιστώθηκε ότι τα προγράμματα σπουδών των ΑΕΙ είναι στη βάση τους

σύγχρονα — χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν περιθώρια βελτιώσεων — και το διδακτικό ερευνητικό - προσωπικό στην πλειοψηφία του άριστο.

Αυτό, σε συνδυασμό με το ότι οι φοιτητές αποτελούν ένα εύπλαστο υλικό που με κατάλληλες παροχές μπορούν εύκολα να προσφέρουν περισσότερα

απ' όσα σήμερα, αποτελεί εγγύηση για ευδοκίμηση των όποιων θετικών προσπαθειών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Το συνέδριο κατέληξε στα εξής βασικά συμπεράσματα:

— Είναι αναγκαία η με κάθε τρόπο επαφή και συνεργασία των ΑΕΙ και των επιχειρήσεων.

— Οι επιχειρήσεις, ιδιωτικές και δημόσιες, πρέπει να αυξήσουν τις δαπάνες για εκπαίδευση των στελεχών τους και να αναπτύξουν δικά τους ενδοεπιχειρησιακά επιμορφωτικά προγράμματα.

— Ο απαραίτητος εκσυγχρονισμός του περιεχόμενου και των μεθόδων εκπαίδευσης

πική σχέση καθοδήγησης και εκπαίδευσης. — Θέσπιση συμβουλευτικής επιτροπής ακαδημαϊκού προγραμματισμού σε επίπεδο σχολής.

— Κοινά εκπαιδευτικά - επιχειρηματικά προγράμματα και έρευνες.

— Εκπροσώπηση του ΣΕΒ στο Συμβούλιο Ανώτατης Παιδείας.

— Η δυσλειτουργία των ΑΕΙ μπορεί να αντιμετωπισθεί με τη δημιουργία business school όπου τα τμήματα οργάνωσης και διοίκησης των ΑΕΙ, η ΕΕΔΕ, το ΕΛΚΕΠΑ και άλλοι σχετικοί φορείς θα συμβάλλουν με τους απαιτούμενους ανθρώπινους και υλικοτεχνικούς πόρους.

— Κινητικότητα των καθηγητών στη βιομηχανία, για την απόκτηση πρακτικής εμπειρίας και των στελεχών στα πανεπιστήμια, για τη μεταφορά πρακτικών γνώσεων στους σπουδαστές.

— Πραγματοποίηση συνεδρίων ενημέρωσης των στελεχών για τις ανάγκες μελλοντικής αντιμετώπισης της ελεύθερης οικονομικής αγοράς, στα προβλήματα παραγωγής, ποιότητας προϊόντων, οικονομικών δυνατοτήτων, αυτοματοποίησης κλπ.

ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ

Τις εργασίες του συνεδρίου ακολούθησε συζήτηση εκπροσώπων των πολιτικών κομ-

Θ. Παπαλεξόπουλος: «Κάτω από τις νέες συνθήκες, μέσα στις οποίες θα λειτουργήσουμε τα επόμενα χρόνια, ο ρόλος του μάννατζερ διευρύνεται συνεχώς, πλησιάζοντας το ρόλο του επιχειρηματία. Και ο επιχειρηματίας, για να γίνει αποτελεσματικότερος στη διεθνοποιημένη αγορά, προσεγγίζει το ρόλο του μάννατζερ. Στη δημιουργική αυτή ζεύξη αποβλέπουμε όλοι για να αντιμετωπίσουμε την πρόκληση του 21ου αιώνα».

μάτων, υπό την προεδρία του κ. Α. Κυριαζή, με δημοσιογράφους και εκπροσώπους επιχειρήσεων.

Δημήτρης Παλαιothόδωρος (ΠΑΣΟΚ): Η σκληρή πραγματικότητα για την Ελλάδα είναι ότι βρίσκεται πίσω από τις εξελίξεις που συντελούνται στον ευρωπαϊκό χώρο. Είναι απαραίτητη η εκπαίδευση του δυναμικού μας για να αντιμετωπισθεί η ανεργία και το έλλειμμα από τις εισαγωγές. Χρειάζεται συνεργασία μεταξύ των πολιτικών κομμάτων για την Παιδεία και ανάπτυξη της ενδοεπιχειρησιακής εκπαίδευσης.

Στέφανος Μάνος (Ν.Δ.): Να διαμορφωθεί ανταγωνιστικό σύστημα λειτουργίας του δημόσιου τομέα ώστε να υπάρχουν κίνητρα για την προσέλκυση στελεχών και να μην εξομοιώνονται οι καλοί με τους υπόλοιπους. Να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις ώστε οι νέοι άνθρωποι να θέλουν να γίνουν στελέχη που θα διακρίνονται και θα αμείβονται σωστά.

Α. Γκόγκος (Κ.Κ.Ε.): Να διαπιστωθεί από τις επιχειρήσεις και το κράτος, τι είδους τεχνολογία χρειαζόμαστε και σε ποιους τομείς πρέπει να στρέψουμε την επιχειρηματική μας δραστηριότητα. Η ιδιωτικοποίηση της παιδείας ακόμα και σε μεταπτυχιακό επίπεδο δεν θα λύσει τα υπάρχοντα προβλήματα.

Στρατής Στρατήγης (ΔΗ.Α.ΝΑ.): Είναι αναγκαία η δημιουργία διακομματικής επιτροπής που θα χαράζει νέο σύστημα Παιδείας. Η εκπαίδευση πρέπει να γίνεται σε τρεις κύκλους: πτυχιακό, μεταπτυχιακό, διδακτορικό. Αναγκαία η στενότερη θεσμοποιημένη συνεργασία μεταξύ ΑΕΙ και επιχειρήσεων.

Αμ. Ζαχαρέας (Ε.Α.Ρ.): Η έλλειψη στελεχών, που σήμερα παρατηρείται, οφείλεται σε πολιτικές διακρίσεις που ισχύουν εδώ και 30 χρόνια. Χρειάζεται αυτοκριτική στους επιχειρηματικούς φορείς και στα πολιτικά κόμματα. Χρειάζεται επίσης συνεργασία των ΑΕΙ με τις επιχειρήσεις.

Στο συνέδριο μίλησαν επίσης γνωστοί καθηγητές, έλληνες και ξένοι, όπως οι κ.κ. Τζων Κόνσταμπλ, Π. Αθανασόπουλος, Ε. Σάβας, Γ. Κουμάντος, Δ. Ξηρόκωστας, Γ. Βενιέρης, Ε. Σαμουηλίδης, Γ. Παπαγεωργίου κ.ά., οι οποίοι υπογραμμίζοντας ότι κάθε έθνος πρέπει να αξιοποιεί το ανθρώπινο δυναμικό που διαθέτει, τόνισαν ότι αυτό δεν νοείται να είναι αποκομμένο από τις γενικότερες οικονομικές διαδικασίες.

ΦΩΤ.: Α. ΠΑΠΑΔΟΥΛΑΣ

ΦΩΤ.: Α.ΠΕ. ΠΑΠΑΔΟΥΛΑΣ